

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Prvky, směsi - pracovní list

VY_52_INOVACE_194

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Vzdělávací obor: Chemie

Ročník: 8,9

Prvky, směsi - pracovní list

1) **Co platí pro železo a sodík?** (ke každému tvrzení napište *ano* – pokud je pravdivé, *ne* – pokud není pravdivé)

- a) v přírodě jsou sloučeniny železa hojné, sloučeniny sodíku vzácné
- b) železo má několikrát větší hustotu než sodík
- c) železo je tvrdé a hodí se k výrobě nástrojů, sodík je měkký
- d) železo se leskne, sodík ne
- e) železo je pevná látka, sodík kapalina
- f) železo i sodík mají kovový vzhled

2) **Čím se musí lišit každé dva prvky?** (zakřížkujte správné odpovědi)

barvou	počtem protonů v jádře
počtem atomů v molekule	hustotou
skupenstvím	chemickým názvem
chemickou značkou	počtem elektronů v obalu

3) **Které z uvedených dějů jsou děje chemické?** (zapište čísla těchto dějů)

Chemické děje: .....

1. drcení krystalické soli	2. ředění ovocné šťávy vodou	3. sublimace jodu
4. žluknutí másla	5. rozpouštění soli ve vodě	6. tání ledu
7. rezivění železa	8. kvašení sladké ovocné šťávy	9. procesy při pečení chleba

4) **Co platí pro směsi?** U každé otázky zakroužkujte jednu správnou odpověď

A) Směs jejíž jednotlivé složky nemůžeme pozorovat okem ani mikroskopem se nazývá:

- a) různorodá
- b) stejnorodá
- c) heterogenní
- d) suspenze

B) Směs vody a oleje se nazývá:

- a) emulze
- b) pěna
- c) suspenze
- d) aerosol

C) Jednotlivé složky směsi písek – voda lze oddělit:

- a) krystalizací
- b) sublimací
- c) extrakcí
- d) filtrací

D) Při destilaci se jednotlivé složky oddělují na základě:

- a) rozdílné rozpustnosti
- b) rozdílné teploty tání
- c) rozdílné teploty varu
- d) rozdílné hustoty

E) Vzduch je směs tvořená:

- a) 21% dusíku, 78% kyslíku, 1% dalších plynných látek
- b) 21% kyslíku, 78% dusíku, 1% dalších plynných látek
- c) 21% dusíku, 78% vzácných plynů, 1% kyslíku
- d) 21% vzácných plynů, 78% kyslíku, 1% dusíku

F) Rozpustíme cukr ve vodě. Co se stane s těmito molekulami?

- a) přestanou existovat
- b) existují v roztoku
- c) vypaří se
- d) sloučí se s vodou a vytvoří novou sloučeninu

- 5) Vypočítejte: a) kolik gramů vody a soli je třeba k přípravě 180 gramů 11% roztoku soli
b) kolik gramů soli obsahuje 2,5 kg 3,5% roztoku soli

- 6) V následující tabulce jsou uvedeny některé vlastnosti tří látek označených X,Y,Z. Tyto látky jsou železo, voda, kyslík. Urči, kterými z písmen X,Y,Z jsou tyto látky označeny

látka	teplota tání (°C)	teplota varu (°C)	dobrá vodič elektriny
X	- 218	- 183	ne
Y	1 535	2 750	ano
Z	0	100	ne

látka označena	je
X	
Y	
Z	

- 7) Doplňte údaje tabulce (potřebné údaje vyhledejte v tabulkách)

název prvku	značka prvku	protonové číslo	skupina	perioda	skupenství	kov/nekov
	N					
		20				
			II.B	6		
	P					
			VI.A	3		
		28				

- 8) Z písmen tvořící slovo POKUS sestavte co největší počet značek prvků. Ke každé značce doplňte název a protonové číslo (při práci používejte tabulky)

značka prvku

název prvku

protonové číslo

Prvky, směsi - pracovní list - řešení

1) **Co platí pro železo a sodík?** (ke každému tvrzení napište *ano* – pokud je pravdivé, *ne* – pokud není pravdivé)

- a) v přírodě jsou sloučeniny železa hojné, sloučeniny sodíku vzácné - *ne*
- b) železo má několikrát větší hustotu než sodík - *ano*
- c) železo je tvrdé a hodí se k výrobě nástrojů, sodík je měkký - *ano*
- d) železo se leskne, sodík ne - *ne*
- e) železo je pevná látka, sodík kapalina - *ne*
- f) železo i sodík mají kovový vzhled - *ano*

2) **Čím se musí lišit každé dva prvky?** (zakřížkujte správné odpovědi)

barvou	☒ počtem protonů v jádře
počtem atomů v molekule	☐ hustotou
skupenstvím	☒ chemickým názvem
☒ chemickou značkou	☒ počtem elektronů v obalu

3) **Které z uvedených dějů jsou děje chemické?** (zapište čísla těchto dějů)

Chemické děje: ...4, 7, 8, 9

1. drcení krystalické soli	2. ředění ovocné šťávy vodou	3. sublimace jodu
4. žluknutí másla	5. rozpouštění soli ve vodě	6. tání ledu
7. rezivění železa	8. kvašení sladké ovocné šťávy	9. procesy při pečení chleba

4) **Co platí pro směsi?** U každé otázky zakroužkujte jednu správnou odpověď (správná odpověď zvýrazněna tučně)

A) Směs jejíž jednotlivé složky nemůžeme pozorovat okem ani mikroskopem se nazývá:

- a) různorodá   **b) stejnorodá**   c) heterogenní   d) suspenze

B) Směs vody a oleje se nazývá:

- a) emulze**   b) pěna   c) suspenze   d) aerosol

C) Jednotlivé složky směsi písek – voda lze oddělit:

- a) krystalizací   b) sublimací   c) extrakcí   **d) filtrací**

D) Při destilaci se jednotlivé složky oddělují na základě:

- a) rozdílné rozpustnosti   b) rozdílné teploty tání
c) rozdílné teploty varu   d) rozdílné hustoty

E) Vzduch je směs tvořená:

- a) 21% dusíku, 78% kyslíku, 1% dalších plynných látek
- b) 21% kyslíku, 78% dusíku, 1% dalších plynných látek**
- c) 21% dusíku, 78% vzácných plynů, 1% kyslíku
- d) 21% vzácných plynů, 78% kyslíku, 1% dusíku

F) Rozpustíme cukr ve vodě. Co se stane s těmito molekulami?

- a) přestanou existovat
- b) existují v roztoku**
- c) vypaří se
- d) sloučí se s vodou a vytvoří novou sloučeninu

- 5) **Vypočítejte:** a) kolik gramů vody a soli je třeba k přípravě 180 gramů 11% roztoku soli
 b) kolik gramů soli obsahuje 2,5 kg 3,5% roztoku soli

a) $100\% \dots\dots\dots 180 \text{ g}$
 $11\% \dots\dots\dots x \text{ g}$

$x = 11 \cdot 180 : 100 = 19,8 \text{ g}$
 $180 - 19,8 = 160,2 \text{ g}$
 Je třeba 19,8 g soli a 160,2 g vody.

b) $2,5 \text{ kg} = 2\,500 \text{ g}$
 $100\% \dots\dots\dots 2\,500 \text{ g}$
 $3,5\% \dots\dots\dots x \text{ g}$

$x = 2\,500 \cdot 3,5 : 100 = 87,5 \text{ g}$
 Roztok obsahuje 87,5 g soli.

- 6) **V následující tabulce** jsou uvedeny některé vlastnosti tří látek označených X,Y,Z. Tyto látky jsou železo, voda, kyslík. Urči, kterými z písmen X,Y,Z jsou tyto látky označeny

látka	teplota tání (°C)	teplota varu (°C)	dobry vodič elektriny
X	- 218	- 183	ne
Y	1 535	2 750	ano
Z	0	100	ne

látka označena	je
X	kyslík
Y	železo
Z	voda

- 7) **Doplňte údaje tabulce** (potřebné údaje vyhledejte v tabulkách)

název prvku	značka prvku	protonové číslo	skupina	perioda	skupenství	kov/nekov
dusík	N	7	V.A	2	plynné	nekov
vápník	Ca	20	II.A	4	pevné	kov
rtuť	Hg	80	II.B	6	kapalné	kov
fosfor	P	15	V.A	3	pevné	nekov
síra	S	16	VI.A	3	pevné	nekov
nikl	Ni	28	VIII.B	4	pevné	kov

- 8) **Z písmen tvořící slovo POKUS sestavte co největší počet značek prvků.** Ke každé značce doplňte název a protonové číslo (při práci používejte tabulky)

značka prvku	název prvku	protonové číslo
Po	polonium	84
Os	osmium	76
O	kyslík	8
K	draslík	19
U	uran	92
S	síra	16
P	fosfor	15
Pu	plutonium	94

Autor: RNDr. Věra Sobotková
Základní škola Žďár nad Sázavou, Palachova 2189/35

Datum: 9.9.2012

Určeno pro: 9.ročník základní školy

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Vzdělávací obor: Chemie

Tematický okruh: Prvky, směsi

Zdroje:

Škoda J., Doulík P.: Chemie 9; Fraus 2007, ISBN 978-80-7238-584-3

Karger I., Pečová D.: Chemie II; Prodos 1999, ISBN 80-7230-035-0

Čtrnáctková H., Kolář K.: Přehled chemie pro základní školy; SNP Praha 2006, ISBN 80-7235-260-1

Metodický list

Název materiálu: Prvky, směsi – pracovní list

Druh materiál: pracovní list vhodný pro samostatnou nebo skupinovou práci žáků při opakování učiva o směsích, prvcích a chemickém ději

Cíl: pracovní list je zaměřen na opakování učiva o prvcích, směsích, chemickém ději a propojování tohoto učiva se znalostmi žáků z běžného života

Metodické poznámky:

Úkol číslo 1 - určování pravdivosti jednotlivých tvrzení. Zde žáci musí využívat svoje znalosti o kovech, jejich vlastnostech, významu a použití železa a sodíku.

Úkol číslo 2 – vybírání správných tvrzení. Zde žáci musí využívat svoje znalosti o prvcích, jejich označování a rozdílech mezi nimi.

Úkol číslo 3 – určování chemických dějů chemických děj. Žáci si musí uvědomit, co je to chemický děj a na konkrétních příkladech z běžného života určit, zda se jedná o chemickou přeměnu.

Úkol číslo 4, 5 – je věnován opakování znalostí o směsích. V úkolu číslo 4 u jednotlivých otázek žáci vybírají jednu správnou odpověď týkající se směsí. Úkol číslo 5 je výpočet složení roztoku v procentech

Úkol číslo 6 – určení látek. Podle zadaných vlastností mají žáci určit, o které látky se jedná.

Úkol číslo 7 – je věnován práci s periodickou tabulkou a orientaci v ní. Žáci podle zadaného údaje vyhledávají v tabulce o jaký prvek se jedná, do tabulky doplňují další charakteristiky těchto prvků.

Úkol číslo 8 – určování značek prvků. Ze zadaného slova mají žáci určit co největší počet značek prvků a k nim doplnit názvy a protonová čísla

Očekávané výstupy: Zná význam, vlastnosti, použití vybraných kovů a směsí. Umí vypočítat procentuální složení roztoku. Rozumí pojmu prvek. Chápe principy určování a popisu prvků. Rozumí pojmu chemický děj. Orientuje se v chemických tabulkách a v periodické soustavě prvků. Svoje znalosti umí propojit se znalostmi z běžného života.